

Asia: VN/35314/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jäljempänä Hyvil) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Hyvil pitää kannatettavana tavoitetta, että siviilipalvelus kytkettäisiin lakimuutoksen myötä vahvemmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin sekä julkisen hallinnon varautumista, valmiutta ja jatkuvuudenhallintaa turvaavaan työhön. Tärkeä tavoite on myös palveluspaikkojen riittävän määrän turvaaminen sekä uusien, erityisesti varautumiseen ja valmiuteen kytkeytyvien palvelustehtävien mahdollistuminen muutoksen myötä. Edellä kuvattua tavoitetta osaltaan tukee se, ettei ehdotetulla lain muutoksella ole tarkoitus rajata sitä, mitkä organisaatiot voivat toimia palveluspaikkoina vaan suunnata siviilipalvelusta tukemaan kaikkia palveluspaikkoja varautumisessa ja muussa turvallisuustyössä. Hyvil näkee kannatettavana myös sen, että julkiselle hallinnolle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus huomioida valmiussuunnittelussaan siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen. Hyvää esityksessä on myös se, että esityksen myötä poikkeusolojen aikaisia palveluspaikkoja koskevaa sääntelyä täsmentämällä varmistetaan, että sotilaallisten kriisien aikana palveluspaikkana voisivat toimia kaikki sellaiset organisaatiot, joilla voisi olla väestönsuojeluun liittyviä vastuita.

Siviilipalveluskeskukselle ehdotetaan uutta tehtävää, joka kattaisi varautumisen siviilipalveluksen toimeenpanoon poikkeusoloissa sekä tätä koskeva suunnittelu, valmistelu ja harjoittelu yhteistyössä eri hallinnonalojen ja viranomaisten kanssa. Tehtävän hoitaminen edellyttää esityksen mukaan sitä, että siviilipalveluskeskuksena toimivan tahon olisi oltava viranomainen.

Lisäksi esitetään 3 momenttiin säännöstä, jonka mukaan siviilipalvelusvelvolliseen sovellettaisiin rikoslain 40 luvussa säänneltyä virkavastuuta koko laajuudessaan hänen suorittaessaan pykälän

sellaisia 1 momentissa tarkoitettuja, siviilipalveluslain nojalla hänelle määrättyjä palvelustehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Siviilipalvelusvelvolliset eivät pääsääntöisesti käytä palvelustehtävissään julkista valtaa mutta ottaen huomioon palveluspaikkaorganisaatioiden ja velvollisten koulutustaustan kirjon, on mahdollista, että joihinkin tehtäviin sisältyy myös julkisen vallan käyttöä.

Hyvii näkee, että salassapito- ja virkavastuusäännösten lisääminen on esityksen keskeinen ja kannatettava parannus, joka mahdollistaa velvollisten sijoittamisen tehtäviin, joissa käsitellään turvallisuuden kannalta luottamuksellista tietoa.

Siviilipalvelusvelvollisten käytettävyys ja tehtävät

Hyvii näkee hyvänä, että ehdotetulla lain muutoksella mahdollistettaisiin hyvinvointialueiden ja kuntien viranomaisille se, että mainittuihin viranomaisiin työ- tai virkasuhteessa olevia siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin ottaa suorittamaan työpalvelua samaan organisaatioon. Työpalvelujaksoa ei edelleenkään voisi suorittaa tehtävässä, johon velvollisella on työ- tai virkasuhde eikä vastaavissa tehtävissä samassa organisaatiossa. Ehdotus hyödyttäisi kuntien ja hyvinvointialueiden palveluspaikkoja, koska työpalvelu olisi tällöin aiempaa kattavammin mahdollista suorittaa sellaisissa tehtävissä, joita tukevaa osaamista velvollinen on hankkinut ennen palvelusta. Lisäksi siviilipalvelusvelvollisten koulutusjaksoon sisältyvien turvallisuusteemojen hyödyntäminen työpalvelutehtävissä tukisi osaltaan myös palveluspaikkojen turvallisuustyötä. Hyvii pitää hyvänä sitä, että lakiesitys selkeyttää myös Siviilipalveluskeskuksen oikeutta määrätä siviilipalvelusvelvollisia tilapäisesti viranomaisia avustaviin siviililuonteisiin tehtäviin, kuten öljyntorjuntaan, etsintöihin tai tulvatilanteisiin.

Hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Lakiesityksessä on todettu, että ehdotuksilla ei normaalioloissa ole vaikutuksia julkiseen talouteen. Kuitenkin poikkeusoloissa ehdotetuilla muutoksilla voisi olla merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen. Palveluspaikkojen kannalta ehdotettujen muutosten suurimmat taloudelliset vaikutukset kohdistuvat tilanteisiin, joissa työpalvelua suorittava velvollinen määrättäisiin tilapäisesti toisen viranomaisen avuksi sekä sotilaallisten poikkeusolojen aikaan. Ehdotuksen mukaan Siviilipalveluskeskuksen määrätessä työpalvelua suorittavan velvollisentoista viranomaisista avustavaan tehtävään, tehtävän aikaiset palveluskustannukset maksaisi Siviilipalveluskeskus. Työpalvelupaikalle ei siis aiheutuisi kustannuksia ajalta, jolloin velvollisen työpanos ei ole käytettävissä. Sotilaallisten poikkeusolojen aikana valtio maksaisi kaikki työpalvelua suorittavien palveluskustannukset. Hyvii pitää esitettyjä kustannusvastuiden linjauksia selkeinä ja kannatettavina.

Virtanen Terhi
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy